

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СТРУЧНИ ДЕО

О КРИВИЧНОЈ ОДГОВОРНОСТИ

са теоријског гледишта.

од
Д-ра Бранислава Петронијевића

(НАСТАВАК)

Друга, Листова детерминистичка дефиниција појма урачуљивости гласи: *Урачуљив је онај свесни субјект, који на мотиве нормално реагира.* Нормални садржај и нормална мотивациона моћ престава чине по Листу биће урачуљивости,⁷⁾ тако да је према тој дефиницији сваки духовно зрео и духовно здрав човек у стању непомаћене свести урачуљив. Што има пре свега да се овој Листовој дефиницији примети то је, да је она у ствари чисто негативна. Јер тврђење, да нормални садржај престава и њихова нормална мотивациона моћ чине човека урачуљивим, не одређује ни у колико позитивно у чему се састоји та нормалност њихова, и шта је оно што нормалне престава и нормалну мотивацију њихову одликује од ненормалне. То у осталом признаје и сам Лист тврдећи да се позитивно кривично законодавство мора задовољити са простим набрајањем случајева у којима урачуљивост не постоји,⁸⁾ без ближе одредбе самог позитивног појма урачуљивости, чија је тачна одредба задатак Правне Науке и Психологије. Осим овог општег принципијелног недостатка Листове дефиниције (који принципијелно не губи ништа од своје важности указивањем на околност, да је нормалност престава једног човека одређена слагањем са преставама велике већине других људи — Тардов „Similitudo sociale“) урачуљивости постоје још и друге тешкоће везане за тај појам урачуљивости. Као што је на име духовито по-

казао Лефлер,⁹⁾ Листова дефиниција води до других резултата у погледу урачуљивости појединих индивидуа, ако се ставимо на становиште генералне а до других опет, ако се ставимо на становиште специјалне превенције, осим тога она се не може одржати ни на једноме од ових становишта посебице, а особито не на становишту специјалне превенције, које се нас овде једино тиче. Јер има индивидуа, који су према дефиницији Листовој несумњиво урачуљиви а који се ипак са гледишта специјалне превенције — а специјална превенција чини, као што смо видели, једино могуће становиште детерминизма у погледу на циљ казне — не могу казнити, јер се на њих не може дејствовати мотивишући казном, т. ј. ту обе стране Листове дефиниције урачуљивости, нормални садржај престава и нормално реагирање на мотиве, долазе у конфликт једна с другом, пошто се преставни садржај таквих индивидуа не може у психолошком смислу сматрати за не-

⁹⁾ Види писмо Лефлерово у Листовом часопису Bd. XVIII, стр. 242—251 као одговор на Листово предавање „Die strafrechtliche Zurechnungsfähigkeit“, држано на III међународном психолошком конгресу, које је оштампано у истом часопису Bd. XVII стр. 70—80.

Ако се, вели Лефлер (на нав. месту стр. 246 и даље) ставимо на становиште специјалне превенције онда се могу навести многи субјекти, који су према формално-правној дефиницији кажњивости (Лефлер употребљава, да би се избегла свака забуна, појам кажњивости место појма урачуљивости) — *кажњив је онај на кога се може утицати мотивишући казном* — несумњиво неспособни да буду кажњени (passiv strafunfähig) а који ипак, психолошки узев, нормално реагирају на мотиве т. ј. који би, према Листовој психолошкој одредби појма урачуљивости, требало да су урачуљиви одн. кажњиви. Да ли је нихилист, пита се Лефлер, који с правом стојичком постојаношћу иде за својим идеалом, зато ненормалан, што на њега казна не може да утиче? Да ли су Сократ и Галилеј и хиљаде других мученика за идеје зато ненормални што су неправилни у техничко-јуристичком смислу. Тако исто има криваца, који безбрижно могу само у тавници да живе, који у слободи нису у стању да се сачувају од беде, и који с тога чине преступе само да би дошли патраг у тавницу: хоћемо ли и њих, вели Лефлер, сматрати за људе који на мотиве не реагирају нормално? Као што се види, Листова дефиниција појма урачуљивости наилази на тешкоће и на чистом становишту специјалне превенције. Исто тако она је скопчана с тешкоћама и на становишту генералне превенције, само што сад друге индивидуе сачињавају објект тих тешкоћа. Јер међу неправилним — преступницима а они су у главном тај објект — има, поред оних који су и према Листовој дефиницији урачуљивости несумњиво урачуљиви, и таквих који су према тој дефиницији неурачуљиви, па је ипак са гледишта генералне превенције допуштено да се они казне, јер у овом случају *кажњив је онај који се мора казнити да би други веровали у озбиљност казне.* Да приметим одмах, да су примедбе Лефлерове са гледишта генералне превенције од много мањег значаја него оне са гледишта специјалне превенције.

⁷⁾ Види Листов „Lehrbuch des deutschen Strafrechts“ 15-te Aufl. 1900 § 37 стр. 162—166 (српски превод од д-р Веснића стр. 176—180. Приметљиво овде да су преводиоци погрешно превели Zurechnungsfähigkeit са одговорност, док Zurechnungsfähigkeit значи подобност за одговорност а не саму одговорност).

⁸⁾ ib § 37 стр. 163 и 164 и § 38, стр. 166 и даље, где се ти случајеви набрајају (српски превод § 37 стр. 177 и 178. и § 38 стр. 180 и даље, који се у осталом не слаже потпуно са текстом немачког последњег издања)

нормалан, док међу тим у кривично-правном смислу казна на њих не може да утиче, они би се дакле у томе смислу морали сматрати за неурачуљиве. Према томе Листова детерминистичка дефиниција урачуљивости не може се одржати, она је психолошки неодођена и чисто негативна, а у јуристичком смислу води до апсурдних резултата на становишту специјалне превенције, које се становиште једино да одржати са детерминистичког гледишта.¹⁰⁾ Осим тога она је у извесним случајевима душевне болести, у којима је реагирање на мотиве потпуно нормално, а где се о урачуљивости не може говорити, и директ нетачна.¹¹⁾

Да би избегао тешкоће Листове детерминистичке дефиниције урачуљивости Липман ју је у толико модифицирао, у колико нормалну мотивацију Листову своди на апстрактно просечно понашање личности.¹²⁾ Неурачуљивост по њему лежи онде где или због неразвијености или због болесног поремећаја душевних радњи целокупно душевно стање личности одступа битно од апстрактног просечног понашања чланова једне дате културе, тако да урачуљивост лежи у способности за ово апстрактно просечно понашање чланова једне дате културе.¹³⁾ По Липману ова дефиниција избегава прво позитивну неодређеност Листове дефиниције урачуљивости означајући у чему се састоји нормална детерминација мотивима, а с друге стране она избегава тешкоћу оних случајева душевне болести у којима постоји то нормално мотивирање а где урачуљивости нема. Али она избегава ону прву тешкоћу само донекле, јер нити је „апстрактно понашање“ једини садржај психичког живота нормалног човека нити је то примарни садржај тога живота; другу основну тешкоћу Листове дефиниције не може с тога ни Липман избећи докле год се са својом дефиницијом налази на детерминистичком становишту и једино је у стању да трећу тешкоћу избегне. У сваком случају Липманова дефиниција представља напредак упоређена са Листовом.

Осим Липманове да поменемо на послетку још и Штамлерову дефиницију. По Штамлеру¹⁴⁾ биће урачуљивости лежи у могућности споразумевања са другим људима, тако да је по њему урачуљивост *субјективна могућност упоређивања својих престава са преставама других људи и управљања према томе упоређивању*. Као што добро примећује Липман, ова је дефиниција двоструко погрешна и недовољна, јер с једне стране и међу члановима луднице могуће је потпуно узајамно споразумевање у овоме смислу, а с друге стране има случајева где је то споразумевање немогуће а где ипак урачуљивост несумњиво постоји, као што је то случај између једног високо образованог и простог човека.

Пошто смо на тај начин прегледали главније детерминистичке покушаје одредбе појма урачуљивости и показали

¹⁰⁾ Ове апсурдне закључке извео је и сам Лист у своме поменутом предавању „Die strafrechtliche Zurechnungsfähigkeit“ и ти су закључци били повод читавом покрету међу криминалистима (особито онима старијег правца) против њега (в. о томе Листов поменути одговор на критике тога чланка у Вд. XVIII његовог часописа). Он је на име у томе предавању сасвим конзеквентно на основу своје дефиниције појма урачуљивости извео, да се непоправими злочинци не могу кажњавати, већ да њих исто тако треба затварањем у нарочите заводе учинити по друштво базопасним као што се то чини са душевно болесним злочинцима затварањем у луднице. (в. особито стр. 77 поменутог предавања у часопису Листовом Вд. XVII.)

¹¹⁾ Види М. Liepmann, „Einleitung in das Strafrecht“ 1900. стр. 105.

¹²⁾ Иб. стр. 104.

¹³⁾ Иб. стр. 105 и 104.

¹⁴⁾ О Штамлеровој теорији (изложеној у његовом делу „Das Recht der Schuldverhältnisse. Studien zum bürgerlichen Gesetzbuch für das Deutsche Reich“ 1897.) види наведено дело Липманово, стр.

да су оне нетачне, сада ћемо да покушамо дати једну нову дефиницију урачуљивости, која ће бити независна како од детерминистичког тако и од индетерминистичког становишта, и која ће према томе бити једино у стању, да допусти и једно и друго становиште у области кривичне одговорности и урачуљивости.

На основу онога што смо у прошлом одељку извели за однос кривичне према општој логичкој одговорности јасно је, да дефиниција урачуљивости треба да буде таква, да тиме сви они субјекти, који са гледишта кривичне одговорности у напред опадају и ако су у логичком смислу за кривично-правна дела одговорни, буду као неурачуљиви искључени, та дефиниција треба дакле да буде таква, да су њоме у напред искључене мртве ствари, биљке и животиње као субјекти кривичне одговорности. Затим даље она мора бити таква, да су њоме обухваћени и они случајеви људске неурачуљивости, који се не могу ставити у сумњу, као што су душевна болест, умна неразвијеност (било из незрелости било из спреченог развитка) и стања несвесности. На послетку она мора бити таква, да обухвати и све оне случајеве, који би се у будућности још могли као случајеви несумњиве неурачуљивости пронаћи, па да по могућству припомогне да се они и пронађу. Осим тога она мора бити независна од разлога казне, она мора подједнако важити било да је разлог казне одмазда, било да је разлог њен у циљу утицања на целину или на појединца.

(свршиће се)

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Други опет, као *Kitha, Rulf, Meyer, Mayer* и др., тврде, да су вештаци, онако исто као и сведоци, дужни да се приме вештачења, јер је сваки грађанин дужан у интересу правосуђа да са своје стране учине све што може. Сасвим с разлогом они веле, да је тешко а понекад и немогуће изабраног вештака заменити другим, који би био исте спреме. На штету брзине поступка би било, кад се изабрани вештак не би морао одазвати својој дужности, а у случајевима у којима прети опасност због одлагања, могао би се и сав поступак осујетити. Није, дакле, вештак увек замењив, или бар не лако замењив, те је стога сасвим оправдано наредити, да се и вештак мора одазвати својој дужности.

Ни сви законодавци нису сложни у решењу овога питања. Докле немачки законик поставља дужност вештачења само за лица тачно означена у § 75, дотле француски у чл. 80 и аустријски у § 119 вештачење сматра као општу грађанску дужност. И наш је законик усвојио мишљење, по коме је сваки вештак дужан да се одазове на позив иследника или суда. То се види из §§ 194 и 205 осмог одељка, по којима вештака постиже казна за неиспуњење дужности. По § 194 вештак, који се не одазове на позив суда и не дође на претрес ради вештачења има се *довести*. Ако је то немогуће учинити, онда вештака постиже казна и то *новчана казна* од 1—15 талира или *затвор* до месец дана, а поред тога и накнада трошкова проузрокованих изостанком. Разуме се, да ове казне постижу вештака, који се за свој изостанак није оправдао. По осмом одељку § 205; опет, вештак који на претрес дође, а неће да предузме вештачење, има се принудити на вештачење *притвором* до шест недеља. Оба ова наређења

говоре о последицама које постижу вештака ако не одговори својој дужности на позив суда; међутим ништа не веле, шта ће бити с вештаком ако у генералној истрази изостане. Ово се ђутање никако нема разумети тако, као да законодавац у генералној истрази није вештака учинио обвезним да врши вештачење, јер би такво тумачење било, нелогичко и неприродно. Законодавац је то пропустио да учини, али се из §§ 194 и 205 види да се они имају применити и на вештаке у генералној истрази.

Решење, којим је вештак осуђен за неодрживање својој дужности по § 194 није извршено. Противу њега има места жалби на Касациони Суд. Међутим извршено је како решење којим је изостанак оглашен за оправдан (§ 194), — тако и решење којим се вештак притвором има принудити на вештачење (§§ 100 и 205 девети одељак).

Наш се законодавац, као што се из §§ 194 и 205 види, не задржава само на томе, да казни вештака, који је на позив изостао и пропустио учествовати у вештачењу, већ наређује и принудне мере према вештаку који неће да вештачи. Неумесно је, што се према вештаку могу употребити принудне мере, јер је врло незгодно некога принуђавати на умни рад; тако изнуђено мишљење врло би ретко имало вредности. Стога законодавац треба да се задржи само на казнама за изостанак и непредузимање вештачења и те казне да буду само новчане казне. Рђаво је, што наш законодавац овде изједначаје у поступању вештаке са сведоцима, кад су они по својој природи различити једни од других.

И ако је вештак *дужан* на позив иследника или суда да предузме вештачење, по себи се разуме, да ни иследник ни суд не смеју једног вештака шиканирати узимајући увек једног за вештака кад их на избору има више. У таквом случају може се вештак жалити.

И ако наш законодавац не предвиђа тај случај, држим да се не може принудити на вештачење онај вештак који изјави да би вештачењем довео у опасност живот или здравље своје, па ту изјаву доведе и до вероватноће. Разуме се, да вештак има права не одазвати се дужности вештака увек, кад је у стању да наведе један од основа са кога има бити искључен, т. ј. са кога би се и сведок могао одрећи дужности сведочења.

§ 17.

Избор и заклетва вештака

I. Новији законици, који су усвојили теорију слободног судијског уверења, ништа не говоре о томе, у којим се случајевима треба послужити вештацима. [Они су то оставили нахођењу судије. Према поједином конкретном случају он одлучује којим ће се доказним средством уопште послужити, па онда од његове оцене зависи и то, хоће ли се послужити вештацима или не. Из овога изилази, да он може и не употребити вештака, ако је само уверен да може и сам решити појављено питање; и код техничких питања, дакле, одлучује уверење судије. То је опште правило, од кога има и неких изузетака.

Наш законодавац, међутим, употребу вештака није оставио нахођењу судије. Истина, ни он није предвидео све случајеве, у којима треба извршити вештачење, јер је то и немогуће учинити, али је ипак донео једну одредбу, која иследника и судије обвезује, да се морају послужити вештацима у свима случајевима, у којима се важна чињеница

„само особитим знањем или вештином докучити може“, т. ј. кад је како за утврђивање тако и за оцену важних чињеница потребно нарочито, не правничко знање (§ 55 крив. пост.).

Вештачење је такво средство, које се само намеће, чим се увиди, да се помоћу њега може доћи до истине важних чињеница. Према томе, њему треба прибећи у свако доба, у сваком стадијуму поступка, само кад је у питању проналажење истине. Из тога изилази, да се вештачење може извршити не само у генералној него и у специјалној истрази. Оно се по правилу предузима у генералној истрази, јер тада не само да је најлакше, него је врло често и једино могуће извршити га. Ако се извесне чињенице не опазе и не оцене непосредно после извршеног дела, онда се због пролазности предмета, касније може тешко учинити или се никако и не може учинити. Под претпоставком да се вештачење може извршити, вештаци се позивају у специјалној истрази само онда, кад или у генералној истрази никако није извршено вештачење или кад је учињено па се показало непотпуним или нетачним.

Вештачење у генералној истрази наређује иследник, који је једино и позван да истражује све важне чињенице како за постојање дела тако и за проналажење виновника. Међутим, иницијатива за вештачење може потећи и од странака, у колико их има у генералној истрази, али само иницијатива и ништа више. И ако законодавац то нигде изречно не вели, несумњиво је, да приватни тужилац, обвинјени и његов бранилац могу од иследника захтевати да позове вештаке увек, кад им се учини да је за оцену какве околности потребна техничка спрема. Само, иследник није везан за ове захтеве странака; он их има да подвргне својој оцени и од умесности њихове зависи, хоће ли их усвојити и наредити вештачење или не.

У специјалној истрази вештачење наређује суд и то или по службеној дужности или на захтев странака. Суд ће по службеној дужности наредити вештачење увек, кад нађе, да се само вештачењем може да објасни и расветли једна чињеница од које зависи и одлука судска (§ 208. крив. пост.). Да суд и на захтев странака може наредити вештачење, јасно се види како из § 188 тако и из § 208, само што ће то суд наредити онда кад нађе, да је чињеница или околност која се има расветлити важна. Међутим, ако суд нађе да је бескорисно наређивати вештачење, да ће се тиме само отезати поступак, одбиће странке од њиховог захтева. У таквом случају дужан је како иследник тако и суд да мотивише своју одлуку, т. ј. да изречно у одлуци каже, било да чињеницу, која је у питању, не сматра важном, било да, и без вештачења, има већ довољно доказа о ономе, што се жели вештачењем постићи.

Вештаке у генералној истрази бира иследник а у специјалној суд. Како иследник тако и суд дужни су при избору да пазе, да се за вештаке позову способна лица. Сем тога, они имају нарочито да обрате пажњу на незаинтересованост и непристрасност изабраних вештака, т. ј. на све односе у којима се вештак може налазити било према кривичној ствари било према странкама. Ако би се вештак налазио ма у каквом односу, који би стварао основ за сумњу у његову непристрасност, иследник или суд треба да избегне избор таквог вештака. Право избора вештака припада само иследнику стога, што он најбоље зна не само која су питања важна у поступку, него и то, да ли је за решење тих питања потребна нарочита стручна спрема. Та питања има најпре иследник да оцењује, па ако нађе да их он не може решити, он ће за то позвати у помоћ стручна лица, која он

има да избере. То значи, да странкама није признато право избора вештака, и то сасвим умесно. Јер, поред тога што странке не би увек могле изабрати спремна лица, оне не би могле бити ни непристрасне при избору.

И ако само иследник има право да бира вештаке, ипак то његово право није неограничено. Напротив, сви законодавци, па и наш, донекле ограничавају то његово право. То се ограничење састоји у томе, што је и иследник и суд у неким случајевима, у којима је у питању нарочита врста вештачког мишљења, упућен само на извесна лица. Тако н. пр. код кривичног дела убиства и телесне повреде по §§ 61 и 65 за вештака може бити изабран само лекар; код убиства тровањем по § 64 за вештака може бити изабран поред лекара само још и хемичар. Сем тога, ако је за вештачење извесних предмета држава поставила нека лица, као што је то н. пр. окружни физикус, средски лекар, државни хемичар и др., то је иследник дужан на првом месту за вештака да узме такво постављено лице, јер је претпоставка да оно има и потребну спрему и да је незаинтересовано.

И поред овога правила, иследник у неким случајевима може узети за вештака и *друго* које лице, н. пр. кад је постављени вештак спречен, а одлагање вештачења скопчано је с опасношћу; или кад постављени вештак због односа према кривичном делу или странкама не може бити вештак; или ако важност конкретног случаја тражи спремнијег вештака од онога кога је држава поставила. У последњем случају иследник може за вештака узети каквог специјалисту из ког другог места, а у изузетно важним случајевима може и туђинца, као признатог стручњака, узети за вештака. И ако наш законик о свему овоме ништа не говори, несумњиво је, да иследник има овако поступити не само стога што то законодавац није забранио, већ и стога што би било немогуће другаче поступати, и што би другаче поступање било и неприродно и противно циљу поступка. Будући законик треба ово да предвиди, као што су то учинили сви туђински законници. Све ово вреди и за случајеве кад суд наређује вештачење.

Право иследника и суда да бирају вештаке ограничено је још и предлозима странака. И ако странкама није признато право избора вештака, ипак оне могу на тај избор утицати и то или тиме, што могу војевати противу изабраног вештака доказујући постојање основа са којих вештак има бити искључен или одбачен, или тиме, што могу саме предлагати извесна лица за вештаке. И у једном и у другом случају иследник или суд дужан је да узме у обзир такве изјаве странака и да о њима донесе одлуку. По § 188 оптужени може суду предложити вештаке, које ће суд увек и позвати само ако нађе да предузимању вештачења има места и да се предложена лица могу узети за вештаке. Да и туђилац може суду предложити вештаке, даје се лако извести из § 208 крив. пост.

Односно броја вештака законодавци доносе различита наређења. Наш законик у § 55 наређује, да је за вештачење *по правилу* потребно *два* вештака. Разлог, са кога за вештачење треба тражити два вештака, лежи у томе, што је дата већа гаранција за правилност и тачност вештачког мишљења, па онда и за правилан исход целокупног поступка, ако вештачење не буде остављено само једном вештаку.

Од правила, да је за вештачење потребно два вештака, законик допушта неке изузетке у којима је довољан и један вештак. У два случаја довољан је за вештачење и један вештак. Прво, у случају у коме је „опасност у одлагању“ (§ 55),

т. ј. у коме би било опасно чекати с вештачењем само стога, што нема два вештака. У таквом случају иследник може наредити да вештачење изврши и један вештак. То би н. пр. био случај, кад треба извршити секцију у срезу у коме има само један лекар. Али и у оваквим случајевима иследник би добро урадио, ако би касније позвао још једног вештака, да и он изврши вештачење, ако је то још могуће, у противном, да и он на основу находа и мишљења првог вештака даде и своје мишљење, које у многоме може послужити као контрола првоме. Друго, у случају у коме је „предмет мање важности“ (§ 55), као н. пр. ако би предмет вештачења била чињеница, која би била од утицаја само на одмеравање казне.

Као год што треба пазити, да, сем изузетних случајева, вештачење не врши један вештак, тако исто се треба чувати, да се не падне у другу погрешку. Често иследник позива велики број вештака, који, место да објасне и расветле ствар, још више је замрсе супротним мишљењима тако да ствар стално остаје као нерешена.

II. И вештак, онако исто као и сведок, дужан је на свој исказ да се *закуне* (други и трећи одељак § 56). Само, докле законик од овога правила, кад су у питању сведоци, чини и неке изузетке, дотле је оно, кад су у питању вештаци, безизузетно, т. ј. вештак ни у ком случају незаклет не може извршити вештачење. Ово је сасвим и оправдано. Јер, докле иследник или суд не може да бира сведоке, већ има да саслуша свакога ко је опазио какву важну чињеницу, дотле они вештака бирају и увек могу за вештака узети лице, које је способно за заклетву. Заклетва се тражи поглавито стога, што се у њој гледа једно јемство више, да је вештак савесно посматрао, да је верно исказао све што је опазио и да је своје мишљење дао по свом најбољем знању и савести, употребивши при томе сва средства која пружа наука или вештина.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

О ОДГОВОРНОСТИ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ.

(НАСТАВАК)

2. Као *повреда части* (поштења) једнога лица (где долазе и правна лица) сматрају се они поступци извеснога лица, који су такви, да се лице, против кога су управљени, понижава у општем поштовању, које су суграђани дужни један другоме јавно указивати. Повреда части може бити двојака: *увреда* и *клевета*. По дефиницији § 210., 213. и 357. казн. зак., у вези са чл. 22. зак. о штампи, *клевета* *постоји* онда, кад неко противу једне личности наводи какав неистинити факт или дело, којим се вређа њена част и уди њеном угледу, такав дакле факт, који дотично лице „мрзости или презрењу публице“ излаже. А *увреда* *постоји* онда кад се погрдним или непристојним изразима или делом, које се по схватању средине, у којој се десило, као израз непоштовања сматра, повреди част неке личности (физичке или правне) В. § 211. казн. зак.

Дела и изрази, којима се вређа част једнога лица, могу бити врло разнолики: гурање и ударање (шамарање), изношење рђавих особина за дотично лице (да је пијаница, коцкар и т. д.), проношење лажних гласова (да је презадужен, да је обуставио плаћања, да квари робу, коју као трговац продаје, да не разуме свој занат, своју струку) и т. д. Такође и начин, на који се повреда части десила, може бити разнолик:

речима, знацима, штампањем, сликама (в. чл. 5. зак. о штампи). Повреде части у највише случајева чине се из зле намере (*dolus-a*), али, бар кад је у питању одговорност за накнаду штете, могуће су и повреде части, учињене из небрежења.⁶⁸).

Приватно-правно дејство учињене повреде части, које нас у овој расправи једино и занима, састоји се у обвези повредиоца на накнаду штете оштећеноме. Та се накнада, као што је у почетку овога параграфа казано, може тицати нематеријалне и имовинске штете. У погледу оне прве немачко право даје увређеноме могућности, да захтева од увредиоца да јавно изјави (на пр. преко новина), да учињену увреду узима натраг. По аустријском праву ово је питање спорно. По нашем пак праву накнада ове *нематеријалне штете* при повредама части, односно успостављање доброга гласа увређенога лица, као еквивалент за претрпљени бол и непријатност због повреде части састоји се а) у томе, што се по § 219. казненог законика у свима случајевима јавно учињеног опадања и повреде части — кад се ово дело судском казном пресудом утврди — увређеноме досуђује право, да на трошак осуђенога увредиоца пресуду објави. Ако је пак повреда части средством јавних листова учињена, суд на захтевање увређеног лица досуђује му право, да на трошак повредиоца пресуду средством истих новина или листова објави; б) у томе, што се, кад се повреда части појављује као *клевета* у смислу чл. 22. зак. о штампи, оклеветаном може досудити, по нахођењу суда и захтеву тужиоца, накнада новчана (најмање 500 дин.) — в. чл. 30. зак. о штампи. Ова накнада није само накнада за претрпљену *имовинску штету* услед клевете, већ и еквивалент за претрпљени бол, који је коме лицу изношењем клевете нанесен. Према томе оклеветани може тражити ову накнаду и онда, кад не доказује да га је ма каква имовинска штета услед нанесене клевете постигла.⁶⁹ Ипак ваља имати и то на уму, да оклеветани, кад по овоме чл. 30. зак. о штампи тражи осуду клеветника на накнаду, нема права тражити поред тога и накнаду чисто имовинске штете из истог деликта, пошто је ова у оној осуди већ садржана.⁷⁰ Не тражи ли пак оклеветани ту накнаду по чл. 30. зак. о штампи, онда он има права особеном грађанском парницом (§ 297. казн. пост.) тражити накнаду чисто имовинске штете, коју ће, ако му је тражбина, по већ изложеним принципима, оправдана и добити.

Сматра ли у својој части повређени, да га је, услед повреде части, постигла и *материјална имовинска штета*⁷¹), онда он може накнаду ове штете захтевати по раније већ изнесеним принципима. В. § 2. бр. 2. ове расправе.

3. У § 822. грађан. законика законодавац је сматрао за потребно, да нарочито нагласи: како се мора накнадити и она штета, која би „са повредом имања туђег проузрокована била,“ и да тиме без потребе понови оно, што је већ у § 800. казао. Сасвим други је разлог био повод одредбама §§ 1331. и 1332. грађан. законика аустријског, у којима се специјално

⁶⁸ В. Krainz, System 2. стр. 319, који наводи овај пример: неко употреби, из непажње, у јавном говору или спису увредљив израз према коме лицу; неко је, преваривши се у личности, назвао другога доповом. И у случајевима, које предвиђа § 211. казн. зак., постоји грађанска одговорност учињенога дела на накнаду штете, и ако кривичне одговорности његове не би било.

⁶⁹ Аустријски Највиши Суд донео је једном пресуду, којом се једно лице, као растурач гласа да тужилац продаје фабрицирано вино, осуђује на накнаду од 10.000 фор.

⁷⁰ У немачком казн. законнику то је изрично прописано у § 188.

⁷¹ На пр. службеник изгубио је службу услед против њега изнесене клевете, или није могао у изглед стављену му службу због те клевете добити и т. сл.

говори о накнади штете услед повреде имовине. Тим прописима, на које упућујем читаоце, (в. мој превод аустријског грађан. законика) циљ је био, да се с обзиром на степен кривике повредиоца туђе имовине одреди обим његове одговорности, која се према томе пење од накнаде само просте штете по обичној вредности до накнаде и изгубљеног добитка и, евентуално, с обзиром на вредност из особите наклоности.

Већ је у почетку ове расправе казано, да се штета по најчешће тиче имовине извеснога лица, и то како у случајевима кад се *непосредно* напада на туђу имовину, тако и у случају, кад то *посредно* бива, повредом других правом заштићених добара: слободe, части, телеснога интегритета, што све може бити скопчано, као што смо већ видели, са уштрбом у имовини дотичнога лица. Прописом 822. грађан. зак. хоће нарочито, да се истакне обвеза штетника на накнаду у случају *непосредне повреде имовине* кога лица. А кад је реч о тим непосредним повредама туђе имовине, онда ваља имати на уму, да имовина једнога лица непосредно може бити повређена на врло много начина, као и да се о њима говори у многобројним специјалним законима, донесеним у циљу отклањања и накнаде штете у погледу туђег имања. О свим тим многобројним начинима непосредне повреде туђега имања и њиховим особеностима не може се говорити у овој расправи, којој је циљ да објасни опште принципе науке о накнади штете, садржане у глави XXX грађанског законика, која и за накнаду услед непосредне повреде туђе имовине важи, у колико се не би налазила изрична одступања у појединим законима. За то ћемо само споменути главне врсте оштећења имовине. Само о једној врсти непосредне повреде имовине биће ниже више говора, пошто је и грађански законик у § 823. изрично спомиње, а у погледу осталих непосредних повреда имовине задовољићемо се тиме, да њихове главне врсте побројимо.

Главне врсте оштећења имовине могу, по Штубенрауху (Ком. II стр. 708), и Крајнцу (Систем 2. стр. 30 и сл.) бити ове: а) *оштећење ствари* (повредом, погоршањем, уништењем ствари или произвођењем томе сличног резултата); б) *одузимање ствари* (крађом, утајом, проневером, преваром, отимањем, претњом, прећуткивањем нађене ствари, противправним отуђењем нађене ствари, злонамерно примање погрешно предатих ствари, самовласна употреба туђих ствари, самовласно одузимање сопствених ствари из државине онога, који је на државину овлашћен — кираџија, прималац ствари на послугу, заложни поверилац и др.); в) *повреда облигационог односа*, која може бити учињена аа. *од стране дужника* неиспуњењем обвезе, неисправним или неблагоприятним испуњењем — § 823. грађ. зак.; бб. *од стране трећих лица*, која би допринела, да дужник постане неспособан за плаћање; примањем исплате, суделовањем у отуђењу и преносу ствари и т. д. в. § 303 а грађ. зак.; вв. *од стране повериоца*: непријемом уредно поднесене му исплате (т. зв. поверилачка доцња — *mora accipiendi*) — § 889. грађ. зак., услед чега би се дужник излагао излишним трошковима — око чувања и издржавања ствари и т. д.; г) *culpa in contrahendo*, т. ј. долозно или кулпно закључење ништавога или рушљивога уговора, услед чега крива страна одговара за т. зв. негативни уговорни интерес, т. ј. за ону штету, коју је једна страна претрпела стога што је поверовала у пуноважност закљученог уговора и с тиме као са свршеним фактом рачунала; д) *бесправни упад у туђу тековинску делатност* (повреда ауторског и проналазачког права, упад у туђе привилегије, повреда туђе марке и жига, фирме и др.) љ) *оштећење помоћу фалсификата, превара и других имовинских деликата*.

4. Кад се на који од горе споменутих начина или на други неки начин оштети чија имовина, онда настаје питање: по којој процени треба накнада причињене штете да се досуди. Као што сам горе већ рекао, аустријски законодавац садржи о томе нарочита наређења у §§ 1331. и 1332.⁷²⁾ Ти законски прописи нису унесени у наш законик, који само у § 818. вели: »Да се штета накнади, треба све у првашње стање да се постави. Ако то бити не може, ваља да се штета процени, па по процени вредност наплати.« Међу тим која ће се цена оштећених ствари имати при процени у виду: обична или ванредна (или она из особите наклоности) наш законодавац не одређује. Кад пак тога изричнога прописа нема, онда је најприродније, да се узме у обзир обична цена (§ 194), без обзира на то да ли је штета злонамерно или из небрежења учињена. Само у оним случајевима, где би сам закон наређивао, да се накнада има учинити по другој а не по обичној цени, као и онда, кад је питање о накнади штете по извесној цени уговором расправљено, узме се у вид та нарочита цена — § 194. грађ. зак. у вези са §§ 205, 275, 276, 277 и 279 грађ. зак. В. А. Ђорђевића Систем II стр. 194. Према овоме степен учиниоаче кривице имао би у толико утицаја, што би злонамерни и крајње небрежљиви учинилац био дужан по § 819. накнадити и изгубљени добитак.

5. У § 823. грађан. законика спомиње се једна врста непосредног оштећења имовине, зато ћемо се њиме на овоме месту изближе позабавити. Тај § 823. гласи: »За штету се сматра и оно, кад дужник не би на време повериоцу своје дуг исплатио, у коме случају ако интерес и не би уговорен био, опет од рочнога дана за исплату интерес ће се по опредељењу као у накнаду штете плаћати.« Као што се из овога законскога прописа види, у њему се расправља питање о последицама доцње (мога) дужникове. С тога се морамо, ради бољег разумевања овога законскога прописа, у неколико задржати на овоме појму, и ако његово објашњење по усвојеној систематици не долази овде, већ у науку о модификацијама постојећих тражбина.

Под доцњом се подразумева свако задоцњење са испуњењем односно примањем неке дужне радње. Ко нешто коме дугује, па то не испуни у одређено време, или кад неко има нешто да потражује, па уредно понуђену му исплату не прими на време, за тога се каже да је у доцњи или мори. Доцња може бити или т. зв. субјективна или објективна — субјективна постоји онда, кад је задоцњење у испуњењу обвезе последица кривице дужникове, кад је дакле задоцњењу узрок зла намера или небрежење дужниково, — а објективна онда, кад до дужника нема никакве кривице (ни зле намере ни небрежења), што обвезу није благовремено испунио. И ако и једна и друга врста доцње имају значаја у приватном праву, ипак је значај субјективне доцње много већи.⁷³⁾

⁷²⁾ Који гласе: § 1331. Ко оштети имовину другога намерно или услед крајњег небрежења, онда од овога оштећено лице има права захтевати и измакну добит, а ако је. Штета проузрокована каквим делом, забрањеним у казненом закону, или од обести и злурасности, може захтевати вредност из особите наклоности. § 1332, штета, која је проузрокована услед мањег немара или непажње, накнађује се по обичној вредности, коју је ствар у време оштећена имала.

⁷³⁾ Објективна доцња је од значаја у случају § 703 грађ. зак. (превремено раскидање уговора о закупу, ако је закупца тако рђав платиша — без обзира на његову кривицу у томе погледу — да преко свег опомињања са исплатом западне тако да ни сигурности довољно нема), у случају § 312. (право повериоца да прода залог и из добивене цене себе измири без обзира на то, да ли има кривице до дужника, што дуг није исплаћен и т. д.). О субјективној је доцњи на пр. говор у случајевима § 634. у вези са § 801 и § 710 у вези са § 801 грађ. зак. Кад се пак у опште појави питање о томе, да ли постоји

Доцња може бити или дужничка (мога solvendi или поверилачка (мога accipiendi) — § 899. грађ. зак. Како се у § 823, који је предмет ових излагања, помиње само дужничка доцња, то ће ниже само о њој и бити говара.

а.) О дужниковој доцњи може бити говора само код приспелих дугова, дакле таквих, чију исплату поверилац може захтевати⁷⁴⁾ Ако је време плаћања дуга одређено, било самим уговором о оснивању дуга било законом — в. на пр. §§ 685, 712, 606, 808 нашег и §§ 685. и 1165. аустријског грађанског законика, па он одређенога дана не плати, онда се он, почетком идућега дана, већ у дужничкој доцњи налази. У случајевима, кад је време плаћања уговором или законом одређено, није потребно за долажење дужника у доцњу, да он буде на плаћање опоменут, јер тада важи правило *dies interpellat pro homine*. Дужник зна кад треба да плати, и тај га дан сам собом на плаћање опомиње. Ако пак дан плаћања није одређен, онда је, да би се дужник ставио у доцњу, потребно да га поверилац на плаћање дуга опомене, судским (на пр. подизањем тужбе за наплату, тражењем обезбеђења) или вансудским путем, па ако он по истеку дана опомене дуг не измири или се на други начин с повериоцем не поравна, онда пада у доцњу (§§ 887. у вези са 823. грађ. зак.) и остаје у истој све до исплате односно поравњања са повериоцем.

б.) У приватном праву спорно је питање међу писцима да ли је за долажење дужника у доцњу потребна кривица његова, т. ј. сматра ли се да је дужник у доцњи и да сноси њене последице (на пр. плаћање мораторних интереса) и онда, кад је услед пуког случаја или више силе изостало благовремено испуњење обвезе, а не због тога што дужник злонамерно или услед небрежења није исплату понудио. На пр. дужник није могао да пошаље новац за исплату за то, што пошта, услед прекинутог железничког саобраћаја, није хтела упутницу да прими и т. сл. Може ли се и у оваким случајевима на основу § 823 грађ. зак. тражити накнада штете? Ја мислим, да не може, јер по правилу (§ 801) накнада штете не може се тражити од онога, до кога нема кривице, што је штета наступила. Наравно да по § 801 терет доказивања лежи на дужнику: ако се он на то позива, да је заостао са исплатом дуга не услед своје кривице (зле намере или небрежења), већ због случајних неприлика, које има навести и доказати, онда се од њега не могу тражити ни мораторни интереси. Јер правило, исказано у § 801 грађ. зак., опште је природе и важи за све врсте оштећења, осим за оне, где је изрично предвиђено његово непримењивање.

в.) Кад дужник падне у доцњу, онда је последица тога догађаја та, што се тада дужник не ослобођава своје обвезе ни онда, кад би му због случаја било немогућно да своју обвезу испуни, само ако је случај такав, да се не би догодио, да је дужник своју обвезу благовремено испунио. Ми смо већ раније видели, да по § 808 грађ. зак. за случај није дужан нико одговарати, али, по истом законском пропису, ако је ко крив што се случај догодио (а кривица дужникова састоји се у томе што није благовремено испунио обвезу), онда он и за случај, који се иначе догодио не би, мора одговарати. На пр. дужник је био дужан предати продати пар волова купцу одређенога дана. Он то не учини. Сутра дан лопови украду волове или гром удари у кошару и убије их. Дужник

објективна или субјективна доцња, онда онај, који се у доцња налази, треба да докаже да постоји објективна доцња, да дакле до њега нема никакве кривице што обвезу није на време испунио односно што уредно понуђену исплату није примио. Међу тим оскудица новчаних средстава не ствара објективну доцњу

⁷⁴⁾ Према томе дужник не може пасти у доцњу, док се не испуни услов, под којим је дуг заснован.

ће, налазећи се у доцњи, према горе реченом одговарати купцу за сву штету, коју је непријемом волова претрпео. У опште сваки дужник по правилу одговара за сву штету, која је настала услед неблагоприятног испуњења обвезе, а поред тога мора и уговор испунити, осим ако је другачије у уговору предвиђено (§ 824 и § 553) или ако је испуњење обвезе уговорне немогућно постало. Сем тога у уговору може бити и нарочито одређено: како ће последице наступити, ако дужник у доцњу падне (на пр. при продаји машина на отплату често се уговара, да се, ако дужник једну отплату благовремено не плати, цео дуг за приспео сматра, поверилац дакле има права од један пут исплату целог дуга захтевати).

2) У § 1333 аустр. грађан. законика, на који се наш законодавац угледао при доношењу прописа у § 823., вели се: „Штета, коју је дужник своје повериоцу нанео задоцнивши се са уговореним плаћањем дужнога капитала, накнађује се законом одређеним интересом (§ 995)“. А дворским декретом од 18 јануара 1842 године објашњено је, да се пропис § 1333 примењује на сва новчана потраживања, било да ова потичу из зајма или из другог каквог правног основа, али не на такве тражбине, којима није предмет новац, већ друга каква ствар или служба, баш и кад се основ у зајму састоји. Међу тим наш законодавац је у место израза *капитал* употребио

шири израз *дуг*. Како се дуг може састојати не само у томе, што ће се новац дати у зајам, него и у примању других обвеза, управљених на неко давање ствари или чињење, то се онда по нашем § 823 може тражити по правилу накнада штете у свима случајевима неблагоприятног испуњења дуга, па ма из каквог основа он потицао (зајам, промена, кирија, испуњење тестамена и др.) и ма какав предмет дуга био (*dare facere, non facere*). Ко на пр. дугује 400 кгр. жита по уговору поравнања, па о року не преда ту количину повериоцу, дужан је овоме плаћати и законски интерес 6%, као накнаду штете од рочнога дана за исплату па до исплате. Овај законски интерес као накнаду штете у случају доцње плаћа дужник повериоцу онда, ако при углављивању дуга није било одређено, колики ће интерес дужник плаћати. А ако је интерес био одређен, али мањи од 6%, онда дужник од рочнога дана па до исплате плаћа законски интерес (6%), а ако је одређени интерес био већи од законског на пр. 10% — онда ће дужник за све време доцње тај уговорени већи интерес плаћати. Јер уговарањем тога интереса, поверилац је у споразуму са дужником одредио, колико штете трпи тиме, што му се дуг не плаћа на време.

(свршиће се)

Д-р Драг. Аранђеловић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Један срески писар пита:

„Пресудом среске власти осуђена су четири лица на казну.

По саопштењу пресуде сва четворица поднесу једну жалбу, и двојица положе прописну таксу а двојица не.

Начелник срески наредбом својом, позове ову двојицу, да у року од 20 дана положе таксу, али они то не учине, него после 18 дана, по саопштењу пресуде изјављују протоколарно, да од жалбе одустају.

Одмах за овим један од њих, да би избегао казну, побегне из тога места, и кад је доцније пронађен он се брани застарелашћу, јер је, вели, од првог саопштења пресуде па до дана његовог проналаска протекло више од три месеца и тако пресуда застарила.

Питање је сада: да ли је пресуда остала извршном према њему три дана по саопштењу, или се њена извршност има да рачуна од онога дана, кад је он од жалбе одустао својом изјавом код среске власти.

Моје је, међутим, мишљење, да последњи рад полицијске власти, у овом случају акт његовог саслушања, којим од жалбе одустаје, а које је саслушање изазвано наредбом среске власти прекида застарелост пресуде, и да се тек од дана његовог одустанка рачуна застарелост пресуде.

Моли се уредништво, да изволи по овоме изнети своје мишљење.

— На ово питање одговарамо:

Никакво писмено, такси подложно, власт не сме примити непосредно од под-

носиоца без таксе, јер у том случају дотични чиновник одговара по чл. 10. зак. о таксама.

Према овоме вероватна је претпоставка, да је и жалба, о којој је реч у предњем питању, дошла само поштом, а никако друкчије.

Узимајући да је тако и било у ствари, и да је у жалби обележено, за коју је двојицу такса обележена а за коју не, власт је требала да сматра, да жалба ове двојице и не постоји, кад таксу нису положили, јер се по чл. 9. зак. о таксама, писмена без таксе остављају у архив, и у смислу другог става његовог и расписа министра финансија од 2. октобра 1897. год. Прбр. 25058, узимају у обзир само онда, ако сами донесу и положе таксу о року, који је за жалбе или друге правне радње одређен дотичним законима.

Позивање среске власти наредбом да положе таксу, није имало ослонца у закону, јер се то чини у случајевима, кад је неко положио таксу, али недовољно (чл. 9. зак. о таксама).

Према овоме, кад се по жалби ове двојице у опште није могло ништа радити, јер таксу нису донели сами у року од три дана, колико су по § 15. и 16. полицијске уредбе имали право на жалбу, онда је према њима пресуда остала извршном на три дана по саопштењу, па се од тога дана и застарелост њена рачуна.

Онај доцнији рад власти, који је незаконит у опште, јер му није било места по чл. 9. поменутога закона, не утиче на рок о застарелости пресуде.

Према овоме, истицање застарелости од стране осуђеног мора да се узме у обзир, јер се може одговарати ако се изврши пресуда која је застарила, ма да се јасно види, да је дотично лице свесно и намерно удешавало да изигра среску власт у овој ствари, па у томе и успело.

II

Суд општине камичке, актом својим од 18. септембра ове год. Бр. 1026, пита:

„Поједини грађани ове општине, исекли су своје бранике што су их имали у јадном планинском крају ове општине и гору распредали, а сада хоће да подижу младу гору на истом месту, па траже и од полицијске и од општинске власти да изда налог, да се козе не пуштају у овај крај општинског синора, докле се гора не обнови

Ови грађани, који хоће да обнове своје бранике и траже забрану пуштања стоке, имају поред ових браника и друге, а тако исто и њиве и ливаде и преко свега овога, кад се усеви дигну, прелази туђа стока, као што и њихова прелази преко туђих имања.

У закону о шумама нема одређеног прописа за ове случајеве, те је суд у недоумици шта треба да ради у овом случају, па за то моли да му се објасни:

1. По коме се закону може издати наредба грађанима, да своје козе не пуштају у туђе забране или места која они пошумљавају;

2. Може ли се и са којих разлога одбити захтев грађана, да извесна своја земљишта пошумљавају?“

— На ово питање одговарамо:

И по грађанском закону уживање сопствене имовине не претпоставља никакво ограничење, а и по чл. 78. закона о шумама у вези са чл. 79. става другог и чл. 84. истог закона, приватни сопственици шума и подмладака шумских имају неограничено право располагања са својом имовином.

Према томе, кад неко хоће извесно своје земљиште да пошуми, власт је дужна да сузбије сваки насртај на то његово имање.

Како се кажњавају они, који пуштају своју стоку у туђа шумска имања, прописано је чл. 102., 118. и 120. закона о шумама.

Штете учињене на другом имању кажњавају се по закону о чувању пољских имања.

По овоме, дакле, општински суд је дужан да обзнани својим грађанима, да су извесна имања стављена под забрану ради пошумљавања и да после сваку повреду кажњава у границама своје надлежности.

Шумска управа има право мешања у приватна имања само за случајеве из чл. 78. зак. о шумама.

III.

Суд општине адранске, актом својим Бр. 2118, пита:

„У 1903. и 1905. години, наплаћено је приреза по особеним дневницама за подизање школе преко 4500 динара, и ова је сума предата заводу на приплод.

По истим особеним дневницама наплаћена је и сума од 1403·26 динара, па та сума предата школском благајнику на издржавање школе, а признанице о овим издацима налазе се и данас у општинској каси као привремени издатак, правдајући суму примања по засебним дневницима.

Да би се ове признанице једном избациле из касе као привремени издатак, суд и одбор унели су у овогодишњи буџет у позицију расхода и суму од 1403·26 динара те да оне привремене признанице проведу кроз дневник издавања.

Овај буџет одобрен је пре 15 дана.

Моли се уредништво за објашњење: сме ли рачунополагач наплаћени прирез у 1403·26 дин. унети у дневник касе примања па за тим да привремене квите о учињеном издатку школи разведе по дневнику касе издавања, кад је ово буџетом одобрено?“

— На ово питање одговарамо:

Ако издатке учињене на школске потребе, у износу од 1403·26 динара, за колико се налазе привремене признанице у каси, суд уведе само у дневник касе издавања, онда ће имати разлику између примања и издавања за горњу суму.

Према томе, суд треба да спреми нарочити реферат, у коме ће бити изложено: од куда су ове признанице и зашто се сада расходују, па да тим рефератом унесе у дневник примања горњу суму, а да одмах по дневнику издавања расходује досадашње привремене издатке у 1403·26 динара.

Ако не би хтео да горњу суму уноси у дневник као примање, онда би реферат морао бити приложен рачунима, те да се види од куда је разлика између примања и издавања.

На друго питање, које је учинио суд истим актом, одговара се, да је то питање регудисано познатим расписом г. министра унутр. дела.

IV.

Суду општине поточке, на акт његов од 23. септембра ове год. Бр. 1614, одговара се, да је истакнуто питање расправљено у бр. 38. „Полицијског Гласника“ за 1906. год. под I. па нека суд тамо потражи потребан одговор.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Ото Рихтер, књиговођа повлашћене фабрике трикотаже, 30. пр. м-ца извршио је превару, узевши 400 марака на име плате да би могао довести своју фамилију и више се није вратио. Ото је родом из Шмелинца у Саксонској, стар 35—40 година, средњег раста, очију црних, жућкасте у шниц браде, великих црних бркова; од одела има на себи црн зимски капут, сако црно одело, на глави полуцилиндер, а на ногама цинеле. Позивају се све власти да Ота потраже и пронађеног спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 48933.

Цирјак Ласло, књиговођа електричног друштва у Лечцу (Мађарска) извршио је пре неког времена више фалсификата меница и покрао много новаца, па је по извршењу дела одмах побегао. Цирјак је стар 22 године, ма-

лих бркова, очију плавих, лева му рука краћа од десне, говори мађарски и немачки, у цивилном оделу. На молбу полиције у Лечцу износи се његова фотографија и позивају се све власти да Цирјака у својим домаћима потраже и пронађеног спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 50039.

Сотир Симоновић, из Ниша, који има да одговара за крађу ствари код начелства округа нишког, налази се у бегству. Сотир је стар 16 година, средњег раста, смеђе косе, граорастих очију; на себи има црн капут и шарене панталоне, на ногама цинеле, а на глави шубару.

Позивају се све полицијске и општинске власти да Сотира најживље потраже у својим домаћима и нађеног стражарно спроведу помепутом начелству.

Милан Кулиза, рабаџија из Краљева, родом из Старе Србије, изузео је 581·60 дин. Кости Мићићу и 281 дин. Крестану Дугалићу, трговцима из Краљева, ради куповине извесних ствари и са тим је повцем побегао. Милан је стар 30 година, великог раста, сувољав, плав, малих бркова; на себи има сељачко одело, а на ногама сарачке опанке од првене коже. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Милана најживље потраже и пронађеног под јаком стражом спроведу начелнику среза жичког с позивом на депешу Бр. 20422.

Иван Свирићев, житарски трговац из Вел. Кикинде, извршио је крађу новца у суми од 15.000 динара, па је по извршењу дела одмах побегао. Иван је стар 36 година, омален, дежмекаст, косе и бркова смеђих, у обичном штофаном оделу. Позивају се све власти да Ивана у својим домаћима потраже и пронађеног спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 50067.

СКРЕЂЕ СЕ ПАЖЊА

На дан 5. ов. м-ца нађена је у реону кварта палилушког једна мангуп крава, длаке жуте, без особених знакова. Обраћа се пажња свима властима да потраже сопственика ове мангуп краве, па пронађеног упуте кварту палилушком с позивом на акт Бр. 14471.

ЌРАЂЕ СТОКЕ

Ноћу између 3. и 4. ов. м-ца непознати крађивци украли су једног коња Владимиру Митановићу, из села Ивања, среза јабланичког. Коњ је матор 7 година, длаке врране, на грбенима има белу флеку у величини петпарца, кус, са жигом „О“. Депеша начелника среза јабланичког Бр. 20500.

На дан 8. ов. м-ца непознати крађивци украли су једну краву Милисаву Радуловићу, земљоделцу из Лозовика, среза орашког. Крава је матора 3 године, длаке жуте, буљаста. Депеша начелника среза орашког Бр. 19181.

Ноћу између 8. и 9. ов. м-ца непознати крађивци украли су два вола Светозару Златановићу, земљоделцу из Пешчанице среза моравског окр. нишког. Један је во длаке плаве, а други мрке, оба матори по 6 година. Депеша начелника среза моравског округа нишког Бр. 13389.

Ноћу између 11. и 12. ов. м-ца непознати крађивци украли су две кобиле Петру С. Благојевићу, земљоделцу из Дубоке, среза кључког. Једна је кобила матора 12 година, длаке беле, у оба ува ровашена, са жигом „О“, а друга је матора 2 године, длаке врране, без роваша. Депеша начелника среза кључког Бр. 12904.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покрађе.